

KERSTMIS 2021: Brood in de voederbak...

Toch avontuurlijk, dit geboorteverhaal zoals Lucas het bedoelt: twee mensen van koninklijke afstamming onderweg (150 km?) omwille van een Romeinse volkstelling, een zwangere verloofde, een overvolle herberg, een bevalling in urgentie zonder kraamhulp...

Onze verbeelding slaat op hol, ons romantisch gevoel steunt op eeuwen voorstellingen van de geboorte van het kindje Jezus in de kribbe, volgens teksten, gebeden, liederen, kunstwerken...

Een greep uit het verhaal van Lucas:

In de buurt van het dorp Bethlehem,
Beth Lehem, huis van het Brood,
verschijnt een Engel van de Heer,
die zegt tegen de herders: "Dit zal voor jullie een **teken** zijn,
een pasgeboren kind, een boorlingske, een zuigeling
in doeken gewikkeld, liggend in een voederbak, ἐν τῇ φάτνῃ (en tè fatnè).

In de lezing verschijnt 3 X het woord **voederbak**, wat al opmerkelijk is.

Een Fatnè... een voederbak of een holte in de rots, zo zijn er tientallen in de herdersvelden rond Bethlehem. Maar waarin een pasgeborene ligt, dat zal de herders wel opvallen...

Sterk signaal, geen romantiek maar kale werkelijkheid.

Een voederbak... Dat triviale teken heeft veel mensen geïnspireerd, en niet het minst Franciscus van Assisi.

Er wordt verteld dat tijdens de Kerstnacht van 1223, op 2 jaar na 800 jaar geleden, Franciscus het eerste levensgrote Kersttafereel zou hebben samengesteld in een grot, in het dorpje Greccio in de provincie Rieti, Italië. Die grot bracht hem in herinnering terug tot Bethlehem in Palestina, waar hij zoiets had gezien. De franciscaanse devotie heeft er zeker toe bijgedragen om vorm te geven aan onze gewoonte om een kerststal bij de kerstboom te plaatsen. Vandaag kan men in Greccio nog de grot zien waar Franciscus de voederbak heeft geplaatst, en de steen waarop hij hooi heeft uitgestrooid.

Deze rots is ruw, dik en uitgehold in V-vorm, waarin een kind kan worden gelegd.

Er waren geen personages als Maria en Jozef, enkel twee dieren: een os en een ezel. Franciscus kende immers goed de aanhef van profeet Jesaja (Jes. 1,2-3):

Hoor toe, hemel, geef gehoor, aarde,
de Heer heeft gesproken:
Ik heb mijn kinderen opgevoed en grootgebracht,
maar ze zijn tegen mij in opstand gekomen.

Een os herkent zijn eigenaar,
een ezel de voederbak van zijn meester,

Maar Israël mist elk inzicht,
Mijn volk leeft in onwetendheid.

Over de eeuwen heen worden we hier niet aangesproken op wat we doen of niet doen, of moreel gezien verkeerd doen, we worden gewezen op onze onwetendheid, ons gebrek aan verstand, onze domheid eigenlijk...

Terwijl Franciscus intuïtief begreep waar het om ging: de baby als levend Brood in de voederbak verandert de geschiedenis, verandert onze kijk op het leven. De zuigeling op stro nodigt ons uit in de buurt van het kwetsbare leven te blijven, eerst van ons eigen leven.

In de stilte van de nacht, bij deze geboorte, stel ik beslissende vragen over de zin van mijn bestaan: Wie ben ik, waar kom ik vandaan? Waarom ben ik nu geboren? Waarom bemin ik? Waarom lijd ik? Waarom zal ik sterven?

Om deze vragen op te vangen daalde de hemel naar de aarde, werd God mens, één onder ons, als licht in de duisternis, als teken van hoop: het Rijk Gods is midden onder ons en opent onze toekomst.

Niettegenstaande er alleen het hoogstnoodzakelijke in de grot aanwezig is, straalt er in ons collectief geheugen zoveel licht, tederheid en liefde uit het Kerstgebeuren, dat we met Jeremia kunnen fluisteren: *Teder is de Heer, zijn zachtheid raakt niet uitgeput, elke morgen straalt ze opnieuw...* (Klaagliederen 3, 22)

Wat zijn woorden toch krachtig om ons ten diepste te raken en er zich te nestelen voor altijd!

Onze wereld heeft zo'n inzicht echt broodnodig, want... Ik zal hier maar één pijnlijk feit aanhalen, met veel schroom:

In Engeland liep een proces rond een schrijnende kindermishandeling:

Arthur Labinjo-Hughes (6 jaar oud) werd zodanig mishandeld door zijn vader en stiefmoeder dat hij op 17 juni 2020 het leven liet. Een hersenletsel is hem uiteindelijk fataal geworden. In twee hartverscheurende audiofragmenten is te horen hoe het jongetje huilend tegen zichzelf aan het schreeuwen was. De jury kreeg twee van die vreselijke audio-opnames te horen. In een clip die 23 seconden duurt, herhaalde Arthur vier keer "**Niemand houdt van mij**". Het andere fragment neemt 44 seconden in beslag. "**Niemand geeft mij eten**", schreeuwde hij daarin tot zeven keer toe.

Ik kan hier echt geen commentaar op geven, tenzij dat ezels en ossen meer dan wie ook gevoel hebben voor de noden van een kind...

Als tegenhanger citeer ik hier Paus Franciscus' woorden over de hoop om tot nieuwe inzichten te komen, op alle gebied. Hij zei tijdens een eucharistieviering in Rome, samen met armen en vrijwilligers:

"De christelijke hoop is niet het gelukzalige optimisme, of liever gezegd, ik zou zeggen het puberale optimisme, van degenen die hopen dat de dingen zullen veranderen en ondertussen hun eigen leven blijven maken, maar zij is elke dag met concrete gebaren bouwen aan het Rijk van liefde, gerechtigheid en broederschap dat Jezus heeft ingehuldigd."

'We kunnen ons niet beperken tot hoop, we moeten **hoop organiseren**', zoals Don Tonino Bello (de geliefde bisschop in Apulië, Italië) eertijds zei.

In zijn spoor roept paus Franciscus alle christenen op om **de hoop te organiseren**, om "de hoop te vertalen in het concrete leven van elke dag, in de menselijke betrekkingen, in het sociale en politieke engagement" om de schreeuw van de armen en de schreeuw van de aarde tegemoet te komen. Om nu met moed en visie te handelen voor de zorg van het gemeenschappelijk huis en voor alle kinderen die erin wonen.

Laten we samen, met ons ezelverstand en osseninzicht luisteren naar het gedicht van een monnik uit de XIIe eeuw (Bernardus van Clairvaux):

Midden in de nacht straalt het licht, de bewoonde voederbak straalt van binnenuit, geeft meer licht dan de maan, de sterren en de zingende engelen.

En als je goed kijkt, zie je er het Licht dat niet verblindt, het Woord dat niet overweldigt, het Water dat zelf dorst heeft, het Brood dat zelf honger heeft.

Als je goed kijkt, zie je de Macht die niet heerst, de Wijsheid die zich laat onderwijzen, de Kracht die gedragen wordt.

Als je goed kijkt, zie je een God die gezoogd wordt maar engelen voedt, een God die huilt maar wenenden troost.

Zullen we ooit broeders en zussen van de os en de ezel zijn, in de nabije buurt van de voederbak waar ons Brood ligt? Waar engelen ons naartoe gidsen, in het licht, en met de vederlichtheid van hun vleugels?

En als slot:

De vraag werd ooit gesteld aan een rabbijn: "God, wie is Hij?"

En de rabbijn antwoordde: "God is daar, waar men Hem binnen laat".

En ik voeg er aan toe: bij de zachte en vruchtbare eenvoud van de voederbak, waar ossen en ezels over het Kind waken...

Kome wat komt. Peut-être. Kan zijn.

Zo zal het voortaan zijn.

Monique de Buck

De Lier, 24 december 2021

Inspiratie gevonden bij:

Lucas, Jesaja, Jeremia, Bernardus van Clairvaux, Franciscus van Assisi, Don Tonino Bello, Arthur Labinjo-Hughes, Paus Franciscus... en eeuwenlange overbrenging